

KAPITTEL ÉN

Anlegg og utstyr

- 1 **SPILLEOMRÅDET** (Fig. 1a, 1b og 2)
Spilleområdet omfatter spillebanen og frisonen. Det skal være rektangulært og symmetrisk.
- 1.1 **Mål**
Banen er et rektangel som måler 18 x 9 m, omgitt av en frisone som er minimum 3 m bred på alle kanter.
Det fri spillerommet er rommet over spilleområdet som er fri for enhver hindring. Det fri spillerommet skal være minimum 7 m høyt fra spilleflaten.¹
- 1.2 **Spilleflaten**
 - 1.2.1 Spilleflaten skal være plan, horisontal og ens over det hele. Den må ikke innebære noen fare for skade hos spillerne. Det er forbudt å spille på ujevnt eller glatt dekke.²
 - 1.2.2 I innendørsanlegg skal overflaten på spillebanen være av en lys farge.³
 - 1.2.3 På utendørsbaner tillates en helning på 5 mm pr. meter for drenering. Banelinjer laget av fast materiale er forbudt.
- 1.3 **Banens linjer**
 - 1.3.1 Alle linjer er 5 cm brede. De skal være i en lys farge og ha en annen farge enn gulvet og alle andre linjer.

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal frisonen være på minst 5 m fra sidelinjene og 8 m fra baklinjene. Det fri spillerommet skal måle minimum 12,5 m fra spilleflaten.

² I verdensomfattende FIVB-konkurranser tillates bare parkettgulv eller gulv med syntetisk dekke. Alle dekker skal forhåndsgodkjennes av FIVB.

³ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal linjene være hvite. Andre farger, og farger som er forskjellige fra hverandre, kreves for spillebanen og frisonen.

- 1.3.2 **Grenselinjer**
To sidelinjer og to baklinjer avgrenser banen. Både sidelinjene og baklinjene er inkludert i banens mål.
- 1.3.3 **Midtlinje**
Aksen gjennom midtlinja deler banen i to banehalvdeler som hver måler 9 m x 9 m. Midtlinja går fra sidelinje til sidelinje under nettet.
- 1.3.4 **Angrepslinje**
På hver banehalvdel begrenser ei angrepslinje frontsonen. Angrepslinja er trukket opp slik at bakkanten er 3 m fra aksene gjennom midtlinja (Regel 1.4.1).¹
- 1.4 **Soner og områder**
- 1.4.1 **Frontsonen**
På hver banehalvdel er frontsonen avgrenset av aksene gjennom midtlinja og angrepslinjas bakkant. Frontsonen anses å fortsette utenfor sidelinjene til enden av frisonen.
- 1.4.2 **Servesonen**
Servesonen er et 9 m bredt område bak hver baklinje. Den er begrenset i side av to korte linjer, hver på 15 cm lengde, trukket 20 cm bak baklinja som en fortsettelse av sidelinjene. Begge de korte linjene er inkludert i sonens bredde. I dybde strekker servefeltet seg til enden av frisonen.
- 1.4.3 **Spillerbyttesonen**
Spillerbyttesonen er begrenset av den tenkte fortsettelsen av begge angrepslinjene opp til sekretærbordet.
- 1.4.4 **Oppvarmingsområde²**
- 1.4.5 **Straffeområde**
Et straffeområde på ca. 1 x 1 m og utstyrt med to stoler plasseres bak hver lagbenk (Fig. 1). De kan avgrenses med en 5 cm bred rød linje.
- 1.5 **Temperatur**
Minimumstemperaturen skal ikke være under 10⁰ C (50⁰ F).³
- 1.6 **Belysning¹**

¹ For verdensomfattende FIVB-konkurranser skal angrepslinja forlenges fra sidelinjene ved hjelp av brudte linjer; fem 15 cm lange og 5 cm brede linjer, med en avstand på 20 cm mellom hver, til en total lengde på 1,75 m.

² I verdensomfattende FIVB-konkurranser er oppvarmingsområder på ca. 3 x 3 plassert i hjørnene av hallen på samme side som spillerbenkene og utenfor friområdet (fig. 1).

³ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal maksimumstemperaturen ikke være over 25⁰ C (77⁰ F) og minimumstemperaturen ikke under 16⁰ C (61⁰ F).

2 **NETT OG STOLPER** (Figur 3)

2.1 **Netthøyden**

2.1.1 Nettet, som er plassert loddrett over midtlinja, er 2.43 m høyt for menn og 2.24 m høyt for kvinner.

2.1.2 Høyden måles fra midten av banen. Netthøyden (målt over de to sidelinjene) skal være nøyaktig den samme og de skal ikke overskride den offisielle høyden med mer enn 2 cm.

2.2 **Struktur**

Nettet er 1 m bredt og 9.50 m langt og laget av svart snøre i masker på 10 cm kvadrater. (Fig. 3)

På toppen er det et 5 cm bredt horisontalt bånd, laget av dobbelt lerret og sydd i hele nettets lengde. Ved hver ende av båndet er det et hull som en trekker ei snor gjennom. Denne snora fester båndet til stolpene for å holde nettet stramt på toppen.

Inne i båndet skal det være en bøyelig kabel som brukes til å feste nettet i stolpene og som holder nettet stramt øverst.

Nederst på nettet (uten et horisontalt bånd) er ei snor tredd gjennom maskene, denne snora festes i stolpene og holder nederste del av nettet stramt.

2.3 **Sidebånd**

To hvite bånd er festet loddrett på nettet og plassert rett over hver sidelinje.

De er 5 cm brede og 1 m lange, og anses som en del av nettet.

2.4 **Antenner**

En antenne er en bøyelig stang, 1.80 m lang og 10 mm i diameter. Den er laget av fiberglass eller liknende materiale.

To antenner festes på nettet, på ytterkanten av hvert sidebånd og på hver sin side av nettet (fig. 3).

Den øverste, 80 cm lange, delen av hver antenne fortsetter over nettet og er merket med 10 cm høye felt i forskjellige farger, fortrinnsvis rødt og hvitt.

Antennene anses som en del av nettet og markerer

sidegrensene for passeringsområdet (fig. 5, Regel 11.1.1).

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal belysningen være av en slik styrke at den måler 1000 til 1500 lux 1 m over spilleflaten.

- 2.5 **Stolpene**
- 2.5.1 Stolpene som nettet er festet i skal plasseres i en avstand av 0.50 - 1.00 m utenfor sidelinjene (fig. 3). De er 2.55 m høye og helst justerbare.
- 2.5.2 Stolpene er avrundet og glatte, festet i gulvet uten vaier. Det skal ikke være konstruksjoner som innebærer fare eller hinder for spillerne.
- 2.6 **Tilleggsutstyr**
Alt tilleggsutstyr blir regulert gjennom FIVB's bestemmelser.

3 **BALLER**

3.1 **Spesifikasjoner**

Ballen skal være kuleformet, og består av en ytre del laget av mykt skinn, naturskinn eller syntetisk skinn, og en innvendig blære laget av gummi eller liknende materiale. Når det nyttes syntetisk skinn, skal dette først være forhåndsgodkjent av FIVB.

Ballens farge skal være ensfarget og lys, eller en kombinasjon av farger godkjent av FIVB.

Dens omkrets er 65-67 cm og vekta er 260-280 g.

Innvendig trykk skal være 0.30 til 0.325 kg/cm² (294.3 til 318.82 mba eller hPa).

3.2 **Like baller**

Alle ballene som brukes i en kamp må ha samme spesifikasjoner når det gjelder omkrets, vekt, trykk, merke, farge, etc.

Verdensomfattende og offisielle FIVB-konkurranser, så vel som nasjonale serier og mesterskap, skal spilles med baller godkjent av FIVB, dersom ikke FIVB har gitt tillatelse til noe annet.

3.3 **Treballsystemet¹**

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal det nyttes tre baller. Da skal seks ballhentere plasseres slik at de står én ved hvert hjørne av frisonen og én bak hver dommer. (fig. 10).

KAPITTEL TO

Deltakere

4 **LAG**

4.1 **Lagsammensetning**

- 4.1.1 Et lag kan maksimalt bestå av 12 spillere, en trener, en assisterende trener, en fysioterapeut/massør og en lege. Én av spillerne er lagets kaptein, og dette skal markeres i kampskjemaet.¹
- 4.1.2 Hvert lag har anledning til å registrere én (1) spesialisert forsvarsspiller, «libero», blant de 12 spillerne på spillerlista (Regel 8.5).
- 4.1.3 Én av spillerne, med unntak av liberoen, er lagkaptein. Dette skal markeres i kampskjemaet.
- 4.1.4 Bare de spillerne som er notert i kampskjemaet kan komme inn på banen og delta i kampen. Når treneren og lagkapteinen har undertegnet på kampskjemaet, kan de registrerte spillerne ikke byttes.

4.2 **Lagets plassering**

- 4.2.1 Spillerne som ikke er i spill skal enten sitte på sin lagbenk eller være i oppvarmingsområdet (Regel 1.4.4). Treneren (Regel 5.2.3) og andre lagmedlemmer sitter på benken, men kan forlate den midlertidig. Lagbenkene er plassert ved siden av sekretærbordet, utenfor frisonen (Fig. 1).
- 4.2.2 Bare lagets medlemmer tillates å sitte på benken under kampen og å delta i oppvarmingen (Regel 4.1.1).
- 4.2.3 Spillerne som ikke er i spill kan varme opp uten baller slik:
- 4.2.3.1 Under spill; i oppvarmingsområdene (Regel 1.4.4) ,
 - 4.2.3.2 Under time-outene; i frisonen bak sin egen banehalvdel.
- 4.2.4 I pausen mellom settene kan spillerne varme opp med ball i frisonen.

4.3 **Utstyr**

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser skal legen være akkreditert av FIVB på forhånd.

- En spillers utstyr består av ei trøye, shorts, sokker og sportssko.
- 4.3.1 Farger og design på trøyer, shorts og sokker skal være ensartet for hele laget (unntatt for liberoen, Regel 8.5). Hele lagets drakter skal være rene.
- 4.3.2 Skoene skal være lette og myke, med gummi- eller lærsåler uten heler.¹
- 4.3.3 Spillernes trøyer skal være nummerert fra 1 til og med 18.
- 4.3.3.1 Nummeret skal plasseres midt på trøya foran og bak. Fargen på tallene skal klart skille seg fra trøyas farge og tallene skal være klart lysere eller mørkere enn trøya.
- 4.3.3.2 Tallene skal være minimum 15 cm høye på brystet og minimum 20 cm høye på ryggen. Stripen som tallene er laget av skal være minimum 2 cm bred.²
- 4.3.4 Lagkapteinen skal ha en stripe under tallet på brystet på trøya som er 8 x 2 cm.
- 4.3.5 Det er forbudt å bære drakter i en annen farge enn de andre spillerne (Regel 4.3.1)(med unntak av liberoen - Regel 8.5) og/eller uten reglementerte nummer (Regel 4.3.3).
- 4.4 **Bytte av utstyr**
Førstedommeren kan tillate én eller flere spillere:
- 4.4.1 å spille barfot,
- 4.4.2 å bytte våte trøyer mellom settene eller etter spillerbytte, så sant den nye trøya har samme farge, design og nummer,
- 4.4.3 å spille i treningsdrakter i kaldt vær, forutsatt at de er i samme farge og design for hele laget (unntatt for liberoen) og nummerert i henhold til Regel 4.3.3.1.
- 4.5 **Forbudte gjenstander**
- 4.5.1 Det er forbudt å bære gjenstander som kan forårsake skade eller gi spilleren en kunstig fordel.
- 4.5.2 Spillerne kan bruke briller på egen risiko.
- 5 **LAGETS LEDERE**

¹I FIVB verdensomfattende og offisielle mesterskap for seniorer skal fargen på skoene være ens for hele laget, men produsentlogoene kan variere i farge og design. Trøyer og shorts skal være i overensstemmelse med FIVB's reglement.

²I FIVB verdensomfattende og offisielle mesterskap skal spillernes nummer gjentas på det høyre låret på shorts. Tallet skal være 4 - 6 cm høyt og stripen tallet er laget av minimum 1 cm bred.

Både kapteinen og treneren er ansvarlige for oppførsel og disiplin hos sine lagsmedlemmer.

5.1 **Kapteinen**

5.1.1 *Før kampen* skal lagets kaptein underskrive kampskjemaet og representere sitt lag ved myntoppkastet.

5.1.2 *Under kampen* er lagets kaptein kampkaptein når han/hun er på banen. Når lagets kaptein ikke spiller på banen, skal treneren eller kapteinen selv peke ut en annen spiller på banen som overtar rollen som kampkaptein. Dette kan ikke være liberoen. Kampkapteinen beholder sitt ansvar til han/hun blir byttet ut, lagets kaptein kommer tilbake for å spille eller settet er slutt. Kampkapteinen er den eneste av spillerne som har tillatelse til å snakke med dommerne, og bare når ballen ikke er i spill:

5.1.2.1 for å be om en forklaring på anvendelsen eller tolkningen av reglene, og for å legge fram anmodninger eller spørsmål fra sine lagkamerater. Dersom kampkapteinen ikke er enig i forklaringen til førstedommeren, kan han/hun velge å protestere på en slik avgjørelse og straks gi førstedommeren beskjed om at han/hun forbeholder seg retten til å skrive en offisiell protest på kampskjemaet ved avslutning av kampen (Regel 23.2.4).

5.1.2.2 for å be om tillatelse til:
- å bytte utstyr,
- å få bekreftet spillernes posisjoner
- å få kontrollert gulvet, nettet, ballen etc.

5.1.2.3 for å be om time-out og spillerbytte (Regel 16.2.1).

5.1.3 *Når kampen er slutt* skal lagets kaptein:

5.1.3.1 takke dommerne og skrive under kampskjemaet for å bekrefte resultatet,

5.1.3.2 dersom han/hun (eller en innbyttet kampkaptein) tidligere ga uttrykk for uenighet med førstedommeren, kan denne uenigheten bli bekreftet og notert i kampskjemaet som en offisiell protest (Regel 5.1.2.a).

5.2 **Treneren**

5.2.1 Under kampen leder treneren spillet til sitt lag fra utenfor spillebanen. Han/hun velger startoppstillingen, bytte av spillere og tar time-out for å gi instruksjoner. I disse funksjonene er andredommeren den funksjonæren han/hun henvender seg til.

- 5.2.2 *Før kampen* skal treneren skrive inn eller kontrollere navn og numre på sine spillere i kampskjemaet og undertegne det.
- 5.2.3 *Under kampen:*
- 5.2.3.1 skal treneren før hvert sett levere sekretæren eller andredommeren oppstillingsslippen ferdig utfylt og underskrevet,
 - 5.2.3.2 skal treneren sitte på lagbenken nærmest sekretæren, men kan forlate den,
 - 5.2.3.3 kan treneren be om time-out og spillerbytter,
 - 5.2.3.4 kan treneren, såvel som andre lagsmedlemmer, gi instruksjon til spillerne på banen. Treneren kan gi denne instruksjonen når han/hun står eller beveger seg innenfor frisonen foran sin lagbenk fra forlengelsen av angrepslinja opp til oppvarmingsområdet, under forutsetning av at dette ikke forstyrrer eller forsinker kampen.
- 5.3 **Assisterende trener**
- 5.3.1 Assisterende trener sitter på lagbenken, men har ingen rett til å gripe inn i kampen.
 - 5.3.2 I tilfelle treneren må forlate laget sitt, kan assisterende trener overta trenerens funksjoner når kampkapteinen har bedt om det og førstedommeren har gitt tillatelse til det.

Spillesystem

6 Å VINNE ET POENG, SETTET OG KAMPEN

6.1 Å vinne et poeng

6.1.1 Spillefeil

Når et lag gjør en spillehandling som strider mot reglene, eller bryter reglene på annen måte, blåses det for spillefeil av en av dommerne. Dommerne bedømmer feilen og avgjør straff i forhold til disse reglene.

6.1.1.1 Dersom to eller flere feil blir begått etter hverandre, teller bare den første.

6.1.1.2 Dersom to eller flere feil blir begått samtidig av motspillere, regnes dette som *dobbeltfeil* og ballvekslingen spilles om.

6.1.2 Konsekvensene av en feil:

Konsekvensen av en feil er tap av ballvekslingen:

6.1.2.1 dersom motstanderne til laget som gjorde feil, servet, vinner de et poeng og fortsetter å serve,

6.1.2.2 dersom motstanderne til laget som gjorde feil tok imot serveren, vinner de et poeng og overtar retten til å serve.

6.2 Å vinne et sett

Et sett (unntatt det avgjørende - 5. - settet) vinnes av laget som først vinner 25 poeng med en minimum ledelse på to poeng.

Dersom det står 24-24, fortsetter spillet til ett av lagene har oppnådd en ledelse på to poeng (26-24, 27-25,...).

6.3 Å vinne kampen

6.3.1 Kampen vinnes av det laget som vinner tre sett.

6.3.2 Dersom stillingen er 2-2 i sett, spilles det avgjørende settet (5.) til 15 poeng med en minimum ledelse på 2 poeng.

6.4 Uteblivelse og ufullstendig lag

6.4.1 Dersom et lag nekter å spille etter å ha blitt oppfordret til det, erklæres det for fraværende og taper kampen med 0-3 og hvert sett med 0-25.

- 6.4.2 Et lag som uten berettiget grunn ikke viser seg på banen i rett tid, blir erklært for fraværende, med samme resultat som i Regel 6.4.1
- 6.4.3 Et lag som blir erklært *ufulltallig* for settet eller kampen (Regel 7.3.1.), taper settet eller kampen. Motstanderne tildeles de poeng, eller poeng og sett, som er nødvendig for å vinne settet eller kampen. Laget som er ufullstendig beholder sine poeng og sett.

7 SPILLETS STRUKTUR

7.1 Myntoppkastet

Før kampen skal førstedommeren foreta et myntoppkast for å avgjøre hvem som skal serve først og hvilken side av nettet lagene skal spille på.

Dersom det skal spilles et avgjørende sett, skal det foretas nytt myntoppkast.

7.1.1 Myntoppkastet finner sted i nærvær av de to lagenes kapteiner.

7.1.2 Den som vinner myntoppkastet velger:

enten

7.1.2.1 retten til å serve eller ta til å motta serveren

eller

7.1.2.2 banehalvdel.

Den som taper får det gjenstående alternativet.

7.1.3 Når lagene har oppvarmingen ved nett etter hverandre, skal det laget som starter å serve ha oppvarmingen først.

7.2 Oppvarming

7.2.1 Før kampen har hvert lag 3 minutter til oppvarming ved nettet dersom de tidligere har hatt en annen spillebane til disposisjon. Har de ikke hatt det, kan de få 5 minutter hver.

7.2.2 Dersom begge kapteinene er enige om å ha oppvarming på nettet samtidig, kan de få det i 6 eller 10 minutter, i henhold til Regel 7.2.1.

7.3 Lagoppstilling

7.3.1 Det skal alltid være seks spillere pr. lag i spill.

7.3.1.1 Lagets startoppstilling indikerer spillernes rotasjonsorden på banen. Denne rotasjonsorden skal beholdes gjennom hele settet.

- 7.3.1.2 Når et lag benytter seg av muligheten til å bruke en defensiv liberospiller (Regel 8.5), skal liberospillerens nummer også stå på oppstillingsslippen for det første settet, sammen med numrene til de seks spillerne som starter.
- 7.3.2 Før starten på hvert sett skal treneren levere startoppstillingen for sitt lag på en oppstillingsslipp. Denne slippet leveres korrekt utfylt og underskrevet til andredommeren eller til sekretæren.
- 7.3.3 Spillerne som ikke er med i startoppstillingen i et sett er innbyttespillere i det settet.
- 7.3.4 Etter at oppstillingsslippen er levert til andredommeren eller sekretæren, tillates ingen endringer i oppstillingen uten at det foretas et vanlig spillerbytte.
- 7.3.5 Uoverensstemmelse mellom spillers posisjon på banen og på oppstillingsslippen
 - 7.3.5.1 Når en slik uoverensstemmelse oppdages før settet har startet, skal spillerne flytte til posisjonene angitt på oppstillingsslippen. Det er ingen straff for dette.
 - 7.3.5.2 Når en før settet har startet oppdager at en spiller på banen ikke står på oppstillingsslippen for dette settet, skal spilleren erstattes med spilleren som står på oppstillingsslippen. Det er ingen straff for dette.
 - 7.3.5.3 Dersom imidlertid treneren ønsker å beholde spiller(e) på banen som ikke står på oppstillingsslippen, må han/hun anmode om regulært(e) spillerbytte(r), som så vil bli notert i kampskjemaet.
- 7.4 **Posisjoner**

I det øyeblikket serveren slår ballen, skal begge lagene være innenfor sine egne banehalvdeler i korrekt rotasjonsorden (unntatt serveren).

 - 7.4.1 Spillernes posisjoner er nummerert slik:
 - 7.4.1.1 De tre spillerne ved nettet er frontspillere og inntar posisjonene 4 (til venstre foran), 3 (i midten foran) og 2 (til høyre foran).
 - 7.4.1.2 De tre andre er bakspillere og inntar posisjonene 5 (bak til venstre), 6 (bak i midten) og 1 (bak til høyre).
 - 7.4.2 Spillernes innbyrdes posisjoner
 - 7.4.2.1 Hver bakspiller må plassere seg lengre fra nettet enn den tilsvarende frontspilleren.

- 7.4.2.2 Frontspillerne og bakspillerne må sidelengs stå plassert i overensstemmelse med rekkefølgen omtalt i Regel 4.4.1.
- 7.4.3 Spillernes posisjoner bestemmes og kontrolleres ut fra føttenes plassering på gulvet som følger (fig. 4):
- 7.4.3.1 minst en del av en fot hos hver frontspiller må være nærmere midtlinja enn føttene til den tilsvarende bakspilleren,
- 7.4.3.2 minst en del av en fot hos hver høyre (venstre) spiller skal alltid være nærmere den respektive sidelinja enn føttene til midtspilleren i samme rad.
- 7.4.4 Når ballen er servet, kan spillerne forflytte seg omkring og innta en hvilken som helst posisjon på sin egen banehalvdel og i frisonen.
- 7.5 Oppstillingsfeil**
- 7.5.1 Laget begår en oppstillingsfeil dersom en hvilken som helst spiller ikke er i rett posisjon i det øyeblikk ballen blir slått av serveren (Regel 7.3 og 7.4).
- 7.5.2 Dersom serveren begår en servefeil i det øyeblikk ballen slås (Regel 13.4 og 13.7.1), skal denne feilen regnes foran en eventuell oppstillingsfeil
- 7.5.3 Dersom serveren blir feil etter serveslaget (Regel 13.7.2), er det oppstillingsfeilen som teller.
- 7.5.4 En oppstillingsfeil får følgende konsekvenser:
- 7.5.4.1 laget straffes med tap av ballvekslingen (Regel 6.1.2),
- 7.5.4.2 spillernes posisjoner blir rettet.
- 7.6 Rotasjon**
- 7.6.1 Rotasjonsordenen er bestemt ut fra lagets startoppstilling og kontrolleres gjennom serverekkefølgen og spillernes posisjoner gjennom settet.
- 7.6.2 Når det mottakende laget har vunnet retten til å serve, skal lagets spillere rotere én posisjon med klokka: spilleren i posisjon 2 roterer til posisjon 1 for å serve, spilleren i posisjon 1 roterer til posisjon 6, osv.
- 7.7 Rotasjonsfeil**
- 7.7.1 En feil i rotasjonsordenen er begått når feil spiller *server* (Regel 7.6.1). Dette fører til følgende konsekvenser:
- 7.7.1.1 laget straffes med tap av ballveksling (Regel 6.1.2),

- 7.7.1.2 spillernes rotasjonsorden blir korrigert.
- 7.7.2 I tillegg skal sekretæren fastslå nøyaktig når feilen ble begått. Alle poeng som det feilende lag har oppnådd etter det, skal strykes. Motstandernes poeng forblir uendret. Dersom det ikke lar seg gjøre å fastslå når feilen oppstod, skal ingen poeng strykes, og tap av ballveksling er eneste sanksjon.

8 **SPILLERBYTTE**

Et spillerbytte er den handlingen der en spiller forlater banen og en annen overtar hans/hennes plass etter at dette er skrevet inn i kampskjemaet av sekretæren. Spillerbytter må ha dommerens tillatelse (se Regel 16.5 om fremgangsmåten for spillerbytte).

8.1 **Begrensninger i spillerbytter**

- 8.1.1 Et lag har maksimum seks spillerbytter i hvert sett. Én eller flere spillere kan byttes samtidig.
- 8.1.2 En spiller i startoppstillingen kan forlate banen og komme tilbake igjen, men bare én gang i hvert sett, og han/hun kan bare komme tilbake igjen til sin opprinnelige plass i rotasjonsordenen.
- 8.1.3 En innbyttespiller kan komme inn på banen på plassen til en spiller i startoppstillingen, men bare én gang i hvert sett, og han/hun kan bare bli byttet ut med spilleren han/hun overtok plassen til.

8.2 **Ekstraordinært spillerbytte**

En skadet spiller som ikke kan fortsette å spille, skal byttes ut ved et reglementert spillerbytte (unntak liberoen, Regel 8.5.2.4). Dersom dette ikke er mulig, har laget rett til å foreta et *ekstraordinært* spillerbytte, utover begrensningene i Regel 8.1. Et ekstraordinært spillerbytte betyr at en hvilken som helst spiller som ikke er på banen når skaden oppstår (unntatt liberoen eller spilleren som har erstattet liberoen) kan byttes inn for den skadede spilleren. Den skadede spilleren kan ikke spille mer i samme kamp.

- 8.3 **Spillerbytte ved utvisning**
En *utvist* eller *diskvalifisert* spiller (Regel 21.3.2 og 21.3.3) må erstattes ved et reglementert spillerbytte. Dersom dette ikke er mulig, blir laget erklært *ufulltallig* (Regel 6.4.3 og 7.3.1).
- 8.4 **Ureglementert spillerbytte**
- 8.4.1 Et spillerbytte er ureglementert dersom det bryter med begrensningene omtalt i Regel 8.1 (unntatt tilfellet i Regel 8.2).
- 8.4.2 Når et lag har foretatt et ureglementert spillerbytte og spillet er blitt gjenopptatt (Regel 9.1), skal følgende skje:
- 8.4.2.1 laget blir straffet med tap av ballveksling (Regel 6.1.2)
- 8.4.2.2 spillerbyttet blir korrigert
- 8.4.2.3 poengene vunnet av laget etter at feilen ble begått blir kansellert. Motstandernes poeng beholdes.
- 8.5 **Liberospilleren**
- 8.5.1 Liberoen skal skrives inn i kampskjemaet (Regel 4.1.2) før kampstart på den spesielle linja avsatt til dette. Hans/hennes nummer skal også skrives på oppstillingsslippen for det første settet (Regel 7.3.1.2).
- 8.5.2 Reglene for en liberospiller er som følger:
- 8.5.2.1 Utstyr
Liberospilleren skal bære drakt i en annen farge enn de andre spillerne på laget (eller vest for en spiller som erstatter liberoen). Liberodrakten kan ha et annet design (Regel 4.3.5), men den skal være nummerert på samme måte som for resten av spillerne på laget.
- 8.5.2.2 Spillhandlingene
- a) Liberoen kan erstatte en hvilken som helst spiller i de tre bakre posisjonene.
- b) Han/hun kan bare spille som bakspiller og kan ikke fullføre et angrepsslag fra noen steder (inkludert spillebanen og frisonen) når ballen i berøringsøyeblikket befinner seg fullstendig høyere enn nettets overkant.
- c) Han/hun kan ikke serve, blokkere eller delta i et blokkeringsforsøk.
- d) En spiller kan ikke fullføre et angrepsslag på en ball som befinner seg høyere enn nettets overkant dersom denne ballen kommer fra fingerslag fra en libero som befinner seg i frontsonen. Ballen kan angripes fritt

dersom liberoen utfører dette slaget fra bak frontsonen.

8.5.2.3 Skifte av spillere

- a) Bytte av spillere som involverer liberoen regnes ikke vanlige spillerbytter. Disse skiftene er ikke begrenset i antall, men det må være en ballveksling mellom dem. Liberoen kan bare bli erstattet av spilleren han/hun byttet inn for.
- b) Skifte kan bare finne sted før fløytesignal for serve:
 - i. ved starten av hvert sett etter at andredommer har kontrollert startoppstillingen, eller
 - ii. når ballen er ute av spill.
- c) Et skifte som blir gjort etter fløytesignalet for serveren skal ikke avvises, men det skal gis muntlig tilsnakk. Ved et ytterligere sent skifte skal det gis straff for forsinkelse.
- d) Liberoen og spilleren som erstatter liberoen kan bare komme inn på banen over sidelinja foran sin lagbenk, mellom angrepslinja og baklinja.

8.5.2.4 Utnevning av erstatter for liberoen

- a) Når liberospilleren blir skadet og etter at førstedommeren har gitt sitt samtykke, kan treneren utnevne en ny libero blant de spillerne som ikke er på banen. Den skadede spilleren kan ikke komme tilbake for å spille mer i den samme kampen.
- b) Spilleren som erstatter liberoen må spille libero resten av kampen.

Spillehandlinger

9 **SPILLETILSTAND**

9.1 **Ball i spill**

Ballen er i spill fra det øyeblikk serveren slår ballen etter først å ha mottatt klarsignal fra dommeren om å serve.

9.2 **Død ball**

Ballen er død i samme øyeblikk det blir begått en feil som en av dommerne blåser for. Om det ikke blir begått en feil, er ballen død i det øyeblikk en av dommerne blåser.

9.3 **Ball «inne»**

Ballen er «inne» når den berører gulvet på banen innenfor grenselinjene, disse medregnet (Regel 1.3.2).

9.4 **Ball «ute»**

Ballen er «ute» når:

- 9.4.1 den delen av ballen som berører gulvet er fullstendig utenfor grenselinjene,
- 9.4.2 den berører en gjenstand utenfor banen, taket eller en person som ikke er i spill,
- 9.4.3 den berører antenna, snorer, stolper eller selve nettet utenfor sidebåndene,
- 9.4.4 den passerer nettets vertikalplan helt eller delvis utenfor passeringsområdet, unntatt i tilfellet Regel 11.1.2.
- 9.4.5 den passerer fullstendig vertikalplanet under nettet (Regel 11.1.2 og Fig. 5).

10 **Å SPILLE BALLEN**

Hvert lag må spille innen eget spilleområde og spillerom (unntatt Regel 11.1.2). Ballen kan imidlertid spilles tilbake fra utenfor frisonen.

- 10.1 **Lagets slag**
Laget har rett til maksimalt tre slag (i tillegg til berøring i blokk, Regel 15.4.1), for å returnere ballen over nettet. Dersom det blir brukt flere slag, begår laget feilen «*fire slag*».
Lagets slag omfatter ikke bare tilsiktet slag av spillerne, men også utilsiktet berøring av ballen.
- 10.1.1 Berøringer etter hverandre
En spiller kan ikke slå ballen to ganger etter hverandre (unntatt Regel 10.2.3, 15.2 og 15.4.2).
- 10.1.2 Samtidige berøringer
To eller tre spillere kan berøre ballen samtidig.
- 10.1.2.1 Når to (tre) medspillere berører ballen samtidig, regnes det som to (tre) slag (unntatt i blokk). Dersom de forsøker å nå ballen, men bare én spiller berører den, teller det som ett slag. Dersom spillere støter sammen, er dette ikke en feil.
- 10.1.2.2 Når to motspillere samtidig berører ballen over nettet og ballen fortsatt er i spill, har laget som mottar ballen rett til tre nye slag. Dersom en slik ball går «ut», er det laget på andre siden av nettet som har begått feil.
- 10.1.2.3 Dersom samtidig berøring av to motspillere fører *til «holdt ball»* (Regel 10.2.2), er det en «*dobbeltfeil*» (Regel 6.1.1.2), og ballvekslingen spilles om.
- 10.1.3 Slag med hjelp
Innenfor spilleområdet er det ikke tillatt for en spiller å motta hjelp fra en medspiller eller å nytte noen form for oppbygning eller gjenstand for å nå ballen.
En spiller som er i ferd med å begå en feil (berøre nettet eller trå over midtlinja etc.) kan stoppes eller bli holdt tilbake av en medspiller.
- 10.2 **Selve slaget**
- 10.2.1 Ballen kan berøre en hvilken som helst del av kroppen.
- 10.2.2 Ballen skal slås, ikke fanges og/eller kastes. Den kan sprette videre i en hvilken som helst retning.
- 10.2.3 Ballen kan berøre flere deler av kroppen, forutsatt at disse berøringene finner sted samtidig.
Unntak:
- 10.2.3.1 I blokk kan berøringer skje etter hverandre (Regel 15.2) hos én eller flere blokkspillere, forutsatt at berøringene skjer i løpet av én bevegelse.

10.2.3.2 Ved lagets første slag (Regel 10.1 og 15.4.1) kan ballen berøre flere deler av kroppen etter hverandre, forutsatt at berøringene skjer i løpet av én bevegelse.

10.3 Feil ved ballberøringen

10.3.1 *Fire slag*: et lag slår ballen fire før de returnerer den (Regel 10.1).

10.3.2 *Slag med hjelp*: en spiller mottar hjelp av en medspiller eller benytter seg av en oppbygning eller gjenstand for å nå ballen innenfor spilleområdet (Regel 10.1.3).

10.3.3 *Førbull*: en spiller slår ikke ballen, og ballen fanges og/eller kastes (Regel 10.2.2).

10.3.4 *Dobbeltslag*: en spiller slår ballen to ganger etter hverandre eller ballen berører forskjellige deler av kroppen etter hverandre (Regel 10.2.3).

11 BALL VED NETTET

11.1 Ball som passerer nettet

11.1.1 En ball som spilles inn på motstandernes banehalvdel må passere over nettet innenfor passeringsområdet (fig. 5). Passeringsområdet er den delen av nettets vertikalplan som er begrenset som følger:

11.1.1.1 nederst av øvre nettkant,

11.1.1.2 til sidene av antennene og deres tenkte forlengelse,

11.1.1.3 øverst av taket.

11.1.2 En ball som har passert nettets vertikalplan inn i motstandernes frisone (Regel 12) helt eller delvis gjennom det eksterne området, kan spilles tilbake innenfor lagets antall berøringer, forutsatt at:

11.1.2.1 spilleren ikke berører motstandernes banehalvdel,

11.1.2.2 ballen, når den spilles tilbake, passerer vertikalplanet gjennom nettet igjen helt eller delvis gjennom det eksterne området på samme side av banen.

Motstanderlaget kan ikke hindre en slik handling.

11.2 Ball som berører nettet

En ball som passerer nettet (Regel 11.1.1) kan berøre dette.

- 11.3 **Ball i nettet**
- 11.3.1 En ball som spilles inn i nettet kan spilles videre innenfor grensen av lagets tre slag (Regel 10.1).
- 11.3.2 Dersom ballen ødelegger nettets masker eller river det ned, kanselleres ballvekslingen og den spilles om.
- 12 **SPILLER VED NETTET**
- 12.1 **Overrekking av nettet**
- 12.1.1 Ved blokkering kan en blokkspiller berøre ballen på motstandernes side av nettet, forutsatt at han ikke hindrer motstandernes spill før eller under deres angrepsslag (Regel 15.3).
- 12.1.2 Etter et angrepsslag er det tillatt å la hånda rekke inn over nettet, forutsatt at ballberøringen skjedde i eget spillerom.
- 12.2 **Inntrenging under nettet**
- 12.2.1 Det er tillatt å trenge inn i motstandernes spillerom under nettet, forutsatt at motstanderne ikke blir hindret i sitt spill.
- 12.2.2 Inntrenging på motstandernes banehalvdel, forbi midtlinja:
- 12.2.2.1 Det er tillatt å berøre motstandernes banehalvdel med en fot (føttene) eller hånd (hendene), forutsatt at en del av foten (føttene) eller hånda (hendene) enten berører eller befinner seg direkte over midtlinja.
- 12.2.2.2 Det er forbudt å berøre motstandernes banehalvdel med enhver annen del av kroppen.
- 12.2.3 En spiller kan trå inn på motstandernes banehalvdel når ballen er død (Regel 9.2).
- 12.2.4 Spillere kan trenge i motstandernes frisone, forutsatt at de ikke hindrer motstandernes spill.
- 12.3 **Nettberøring**
- 12.3.1 Berøring av nettet eller antennen (Regel 12.4.4) er ikke feil, unntatt når en spiller som er i ferd med å spille ballen berører dem eller berøringen forstyrrer spillet..
- 12.3.2 Etter at en spiller har slått ballen, kan han/hun berøre nettstolpene, snorene eller en hvilken som helst gjenstand utenfor nettets totale lengde, dersom dette ikke hindrer spillet.
- 12.3.3 Når ballen slås slik i nettet at det får nettet til å berøre en motstander, skal dette ikke regnes som feil.

- 12.4 **Spillers feil ved nettet**
- 12.4.1 En spiller berører ballen eller en motstander i motstandernes rom før eller under motstandernes angrepsslag (Regel 12.1.1).
- 12.4.2 En spiller trenger inn i motstandernes spillerom under nettet og hindrer deres spill (Regel 12.2.1).
- 12.4.3 En spiller trenger inn på motstandernes banehalvdel (Regel 12.2.2.2).
- 12.4.4 En spiller berører nettet eller antennen når han/hun er i aksjon for å spille ballen eller det forstyrrer spillet (Regel 12.3.1).
- 13 **SERVEN**
- Serveren er den handlingen som setter ballen i spill. Den utføres av høyre bakspiller, plassert i servesonen (Regel 13.4.1).
- 13.1 **Første serve i et sett**
- 13.1.1 Den første serveren i første sett og i avgjørende sett (5.) blir utført av det laget som fikk retten til det ved myntoppkastet (Regel 7.1).
- 13.1.2 De andre settene begynner med serveren hos det laget som ikke startet med serveren i settet foran.
- 13.2 **Serveorden**
- 13.2.1 Spillerne må følge den serveorden som er skrevet på oppstillingsslippen (Regel 7.3.1.2).
- 13.2.2 Etter den første serveren i et sett bestemmes hvem som skal servere ut fra følgende:
- 13.2.2.1 Når det serverende laget vinner ballvekslingen, skal den serveren (eller hans/hennes innbyttespiller) som sist serverte, servere på nytt.
- 13.2.2.2 Når det mottakende laget vinner ballvekslingen, får det retten til å servere og foretar en rotering før det serverer (Regel 7.6.2). Spilleren som flytter seg fra høyre frontposisjon til høyre posisjon bak skal servere.
- 13.3 **Klarsignal for serveren**
- Førstedommeren gir klarsignal for servere etter å ha kontrollert at de to lagene er klare til å spille og at serveren har ballen.

- 13.4 **Utførelse av serveren**
- 13.4.1 Ballen skal slås med én hånd eller med en hvilken som helst del av armen etter først å ha bli kastet opp eller sluppet fra hånda (hendene).
- 13.4.2 I det øyeblikk ballen slås eller spilleren satser for en hoppserve, må serveren ikke berøre banen (baklinja inkludert) eller gulvet utenfor servesonen.
Etter at ballen er slått kan serveren trå eller lande utenfor servesonen eller inn på banen.
- 13.4.3 Serveren må slå ballen innen 8 sekunder etter at førstedommeren har blåst for serve.
- 13.4.4 En serve som er utført før dommeren har blåst skal kanselleres og tas på nytt.
- 13.5 **Skjerm**
- 13.5.1 Spillerne på det servende laget må ikke ved hjelp av skjerm hindre motstanderne fra å se serveren eller ballbanen.
- 13.5.2 En spiller eller en gruppe spillere på det servende laget utfører en skjerm dersom han/hun/de vifter med armene, hopper eller forflytter seg sidelengs mens serveren blir utført, eller ved å stå samlet slik at de dekker ballbanen (Fig.6).
- 13.6 **Servefeil**
- 13.6.1 **Servefeil:**
Følgende feil fører til servebytte, selv om motstanderne har feil oppstilling (Regel 13.7.1). Serveren:
- 13.6.1.1 bryter serveordenen (Regel 13.2),
- 13.6.1.2 ikke utfører serveren riktig (Regel 13.4),
- 13.6.2 **Servefeil etter at ballen er slått:**
Dersom ballen er blitt slått på korrekt måte, blir serveren feil (bortsett fra i tilfelle oppstillingsfeil), når ballen (Regel 13.7.2):
- 13.6.2.1 berører en spiller på det servende laget eller ikke passerer nettets vertikalplan fullstendig gjennom passeringsområdet (Regel 9.4.4, 9.4.5 og 11.1.1),
- 13.6.2.2 går «ut» (Regel 9.4),
- 13.6.2.3 passerer over en skjerm (Regel 13.5).

- 13.7 **Feil begått etter serveren og oppstillingsfeil**
- 13.7.1 Dersom serveren gjør en feil i serveøyeblikket (utføres feil, feil i rotasjonsordenen etc.) og motstanderne har oppstillingsfeil, er det servefeilen som straffes.
- 13.7.2 Når serveren har vært utført på en korrekt måte, men serveren deretter blir feil (går ut, går over en skjerm, etc.), har oppstillingsfeilen funnet sted først og skal straffes.

14 **ANGREPSSLAG**

14.1 **Angrepsslag**

- 14.1.1 Alle handlinger for å sende ballen mot motstanderne, unntatt serve og blokk, anses som angrepsslag.
- 14.1.2 Under et angrepsslag er det tillatt å spille ballen med fingertuppene, men bare dersom det er et rent slag og ballen ikke holdes eller kastes.
- 14.1.3 Et angrepsslag er fullført i det øyeblikk ballen fullstendig passerer nettets vertikalplan eller blir berørt av en motspiller.

14.2 **Begrensninger i angrepsslaget**

- 14.2.1 En frontspiller kan fullføre et angrepsslag i en hvilken som helst høyde, forutsatt at spillerens berøring med ballen ble gjort innenfor hans/hennes eget spillerom (unntatt Regel 14.2.4).
- 14.2.2 En bakspiller kan fullføre et angrepsslag i en hvilken som helst høyde fra bak frontsonen:
- 14.2.2.1 dersom spillerens fot (føtter) ikke berørte eller tro over angrepslinja i satsen,
 - 14.2.2.2 etter slaget kan spilleren lande i frontsonen (Regel 1.4.1).
- 14.2.3 En bakspiller kan også fullføre et angrepsslag fra frontsonen, dersom ballen i slagøyeblikket ikke befinner seg fullstendig over nettets overkant (fig. 7).
- 14.2.4 Ingen spiller tillates å fullføre et angrepsslag på motstandernes serve når ballen er i frontsonen og hele ballen er høyere enn nettets overkant.

14.3 **Feil ved angrepsslag**

- 14.3.1 En spiller slår ballen når den befinner seg i motstanderlagets spillerom (Regel 14.2.1).

- 14.3.2 En spiller slå ballen «ut» (Regel 9.4).
- 14.3.3 En bakspiller fullfører et angrepsslag fra frontsonen dersom hele ballen i slagøyeblikket befinner seg høyere enn nettets overkant (Regel 14.2.3).
- 14.3.4 En spiller fullfører et angrepsslag på motstandernes serve når ballen er i frontsonen og hele ballen er høyere enn nettets overkant (Regel 14.2.4).
- 14.3.5 En libero (Regel 8.5) fullfører et angrepsslag når hele ballen i slagøyeblikket befinner seg høyere enn nettets overkant (Regel 14.2.3).
- 14.3.6 En spiller fullfører et angrepsslag på en ball som befinner seg høyere enn nettets overkant når ballen kommer fra fingerslag utført av en libero i frontsonen (Regel 8.5.2.2.d).

15 **BLOKK**

15.1 **Blokkering**

- 15.1.1 Blokkering er handlingen til spillere nær nettet for å stanse ballen som kommer fra motstanderne ved å rekke hendene høyere enn nettets overkant. Bare frontspillere kan fullføre en blokk.
- 15.1.2 Blokkeringsforsøk
Et blokkeringsforsøk er en blokkhandling der ballen ikke berøres.
- 15.1.3 Fullført blokk
En blokk er fullført når ballen berøres av en spiller (fig. 8).
- 15.1.4 Kollektiv blokk
En kollektiv blokk blir utført av to eller tre spillere nær hverandre og er fullført dersom én av dem berører ballen.

15.2 **Blokkberøring**

Flere berøringer etter hverandre (korte berøringer i uavbrutt rekkefølge) er tillatt av én eller flere spillere, forutsatt at berøringene skjer i én bevegelse.

15.3 **Blokkering i motstandernes spillerom**

Under blokkering kan spilleren plassere hendene og armene sine inn på andre siden av nettet, forutsatt at denne handlingen

ikke hindrer motstandernes spill. Det er derfor ikke tillatt å berøre ballen på andre siden av nettet før en motstander har utført et angrepsslag.

15.4 **Blokk og lagets slag**

15.4.1 En blokkberøring regnes ikke som ett av lagets slag (Regel 10.1). Etter et blokkberøring har laget dermed rett til tre slag for å spille ballen tilbake.

15.4.2 Det første slaget etter en blokk kan tas av en hvilken som helst spiller, inkludert den spilleren som berørte ballen i blokken.

15.5 **Blokkering av serve**

Det er forbudt å blokkere en motspillers serve.

15.6 **Feil i blokkering**

15.6.1 Blokkspilleren berører ballen i motstandernes spillerom enten før eller samtidig med motstandernes angrepsslag (Regel 15.3).

15.6.2 En bakspiller fullfører en blokk eller deltar i en fullført blokk (Regel 15.1.1, 15.1.3 og 15.1.4).

15.6.3 Blokkering av motstandernes serve (Regel 15.5).

15.6.4 Ballen går «ut» etter å ha berørt blokken (Regel 9.4).

15.6.5 Spilleren blokkerer ballen i motstandernes spillerom fra utsiden av antenna.

15.6.6 En libero fullfører en individuell eller kollektiv blokk eller gjør et blokkeringsforsøk, eller deltar i en fullført blokkering (Regel 8.5.5.2.2.c, 15.1.2, 15.1.3 og 15.1.4).

Avbrytelser og forsinkelser

16 REGULÆRE SPILLEAVBRYTELSER

Regulære spilleavbrytelser er *time-outer* og *spillerbytter*.

16.1 Antall regulære spilleavbrytelser

Hvert lag har rett til maksimalt to *time-outer* og seks *spillerbytter* i hvert sett.

16.2 Anmodning om regulære avbrytelser

16.2.1 Bare trener og kampkaptein kan be om avbrytelser.

Anmodningen blir gjort ved å vise det aktuelle håndsignalet (fig. 11.4 og 11.5), når ballen er død og før fløytesignalet for *serve*.

16.2.2 En anmodning om spillerbytte før et sett begynner er tillatt og skal noteres som et regulært bytte for det settet.

16.3 Flere avbrytelser etter hverandre

16.3.1 Anmodning for én eller to *time-outer* og én anmodning om spillerbytte fra ett eller begge lagene kan følge etter hverandre uten at spillet i mellomtida er gjenopptatt.

16.3.2 Et lag tillates imidlertid ikke å anmode om to *spillerbytter* etter hverandre i samme spilleavbrytelse. To eller flere spillere kan byttes i samme avbrytelse (Regel 8.1.1).

16.4 *Time-outer* og tekniske *time-outer*

16.4.1 Alle *time-outer* varer i 30 sekunder.¹

16.4.2 I alle *time-outer*ene skal spillerne som er i spill gå til frisonen nær sin *spillerbenk*.

16.5 *Spillerbytte*

¹ I verdensomfattende og offisielle FIVB-konkurranser varer alle *time-outer* i de fire første settene i 60 sekunder og hvert lag kan kun be om én *time-out* i hvert sett. I tillegg skal det være to 60-sekunders «tekniske *time-outer*», disse inntreer når laget som leder når 8 og 16 poeng. I det avgjørende (5) settet, er det ingen «tekniske *time-outer*», hvert lag kan kun anmode om to regulære *time-outer* på 30 sekunder

(begrensninger, se Regel 8.1)(For bytte av spiller som omfatter libero, se Regel 8.5).

- 16.5.1 Spillerbytte skal finne sted innenfor spillerbyttesonen (Regel 1.4.3).
- 16.5.2 Et spillerbytte skal bare ta den tida som er nødvendig for å få byttet skrevet inn i kampskjemaet og for å tillate at spillerne bytter plass.
- 16.5.3 I det øyeblikket det anmodes om spillerbytte skal innbyttespilleren(ne) være klar(e) til å gå inn, rett ved siden av treneren (Regel 1.4.3).
Dersom dette ikke er tilfelle, skal spillerbytte ikke innvilges og laget straffes for forsinkelse (Regel 17.2).¹
- 16.5.4 Dersom treneren ønsker å foreta mer enn ett bytte, må han/hun vise antallet når han/hun kommer med sin anmodning. I dette tilfellet skal byttene skje i rekkefølge, parvis etter hverandre.

16.6 **Ukorrekte anmodninger**

- 16.6.1 Det er ukorrekt å anmode om en avbrytelse:
 - 16.6.1.1 under en ballveksling, eller i samme øyeblikk som eller etter at det er gitt signal for serve (Regel 16.2.1),
 - 16.6.1.2 av et ikke-autorisert lagsmedlem (Regel 16.2.1),
 - 16.6.1.3 for spillerbytte før spillet har vært gjenopptatt etter et foregående spillerbytte hos samme lag (Regel 16.3.2),
 - 16.6.1.4 etter å benyttet det tillatte antall time-outer og spillerbytter (Regel 16.1).
- 16.6.2 Enhver ukorrekt anmodning som ikke influerer på eller forsinker spillet skal avvises.

17 **FORSINKELSE AV SPILLET**

17.1 **Typer forsinkelser**

En ukorrekt handling av lag, som utsetter gjenopptakelse av spillet, er en forsinkelse og omfatter blant annet:

- 17.1.1 å forsinke et spillerbytte,
- 17.1.2 å forlenge andre avbrytelser etter å ha mottatt beskjed om å gjenoppta spillet,
- 17.1.3 å anmode om et ulovlig spillerbytte (Regel 8.4),
- 17.1.4 gjentatte avbrytelser for ukorrekte anmodninger (Regel 16.6.2),

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser nyttes nummererte skilt for å gjøre spillerbyttene lettere.

- 17.1.5 at et lagsmedlem forsinket spillet.
- 17.2 **Straff for forsinkelser**
- 17.2.1 Straffen for «tilsnakk for forsinkelse» eller «advarel for forsinkelse» er lagstraffer.
- 17.2.1.1 Straff for forsinkelse er i kraft for hele kampen.
- 17.2.1.2 All straff for forsinkelser, inkludert tilsnakk, skrives inn i kampskjemaet.
- 17.2.2 Første forsinkelse av et lag i et sett blir straffet med «tilsnakk for forsinkelse».
- 17.2.3 Andre og følgende forsinkelser av enhver art av en hvilken som helst spiller eller annet lagsmedlem på samme laget i samme kamp, utgjør en feil, og straffes med «advarel for forsinkelse»: tap av ballveksling.
- 17.2.4 Straff for forsinkelse som gis før eller mellom sett hører til det påfølgende settet.

18 UNNTAKSVISE SPILLEAVBRYTELSER

- 18.1 **Skade**
- 18.1.1 I tilfelle det skulle oppstå en alvorlig skade mens ballen er i spill, skal dommeren straks avbryte spillet og tillate medisinsk assistanse å komme inn på banen.
Ballvekslingen spilles om.
- 18.1.2 Dersom en skadet spiller ikke kan bli byttet ut, reglementert eller ekstraordinært, (Regel 8.1 og 8.2), gis spilleren 3 minutter til å komme seg på, men ikke mer enn én gang for samme spiller i samme kamp.
Dersom spilleren ikke kan fortsette blir laget erklært ufulltallig (Regel 6.4.3 og 7.3.1.).
- 18.2 **Forstyrrelser utenfra**
Dersom det under kampen er en forstyrrelse utenfra, skal spillet stanses og ballvekslingen spilles om.
- 18.3 **Forlengete avbrytelser**
- 18.3.1 Dersom uforutsette forhold gjør at kampen blir avbrudt, skal førstedommeren, arrangøren og juryen, dersom det finnes en slik, avgjøre hvilke tiltak som skal treffes for å gjenopprette normale forhold.

- 18.3.2 Skulle det oppstå én eller flere avbrytelser, som i alt ikke overskrider 4 timer:
- 18.3.2.1 skal det avbrutte settet fortsette normalt, med samme poengstilling, spillere og posisjoner, dersom kampen gjenopptas på samme bane. Settene som allerede er spilt forblir uendret,
 - 18.3.2.2 dersom kampen gjenopptas på en annen bane, blir det avbrutte settet annullert og spilt på nytt med samme startoppstilling. Resultatet fra de foregående settene forblir uendret.
- 18.3.3 Skulle det oppstå én eller flere avbrytelser som totalt overskrider 4 timer, skal hele kampen spilles på nytt.

19 **PAUSER MELLOM SETTENE OG BYTTE AV BANEHALVDEL**

19.1 **Pauser mellom settene**

Alle pauser mellom settene varer i tre minutter.
I løpet av denne tida skal det foretas bytte av banehalvdel og registrering av oppstillingene i kampskjemaet.
Pausen mellom andre og tredje sett kan forlenges opp til 10 minutter av ansvarlig myndighet på forespørsel fra arrangøren.

19.2 **Bytte av banehalvdel**

- 19.2.1 Etter hvert sett bytter lagene banehalvdel, unntatt foran avgjørende sett (Regel 7.1).
Andre lagsmedlemmer bytter benker.
- 19.2.2 I det avgjørende settet bytter lagene banehalvdeler uten forsinkelse når ett av lagene når 8 poeng. Spillernes posisjoner forblir de samme.
Dersom byttet ikke blir gjort på rett tidspunkt, skal det finne sted så snart feilen oppdages. Poengstillingen på det tidspunkt det byttes forblir den samme.

KAPITTEL SEKS

Deltakernes opptreden

20 **KRAV TIL OPPTREDEN**

20.1 **Sportslig opptreden**

20.1.1 Deltakerne skal kjenne de «Offisielle spillereglene for volleyball» og overholde dem.

20.1.2 Deltakerne skal akseptere dommernes avgjørelser på en sportslig måte, uten å bestride dem.

I tvilstilfeller kan det bes om en klargjøring gjennom kampkapteinen, og bare gjennom han.

20.1.3 Deltakerne skal avholde seg fra handlinger eller holdninger som har til hensikt å påvirke dommernes avgjørelser eller å dekke over feil utført av laget.

20.2 **Fair play**

20.2.1 Deltakerne skal opptre respekt og høflig etter prinsippene om *fair play*, ikke bare overfor dommerne, men også overfor andre funksjonærer, motstanderne, medspillere og tilskuere.

20.2.2 Kommunikasjon mellom lagsmedlemmene under kampen er tillatt (Regel 5.2.3.4).

21 **UKORREKT OPPTREDEN OG STRAFF FOR DET**

21.1 **Ukorrekt opptreden av mindre art**

Ukorrekt opptreden av mindre art skal ikke straffes. Det er førstedommerens ansvar å forhindre lagene fra å nå straffenivå ved å gi muntlig beskjed til laget gjennom deres kampkaptein ved bruk av hånd- og/eller fløytesignal

Denne form for tilsnakk er ingen straff og har ingen umiddelbare konsekvenser. Det skal ikke skrives inn i kampskjemaet.

- 21.2 **Ukorrekt opptreden som fører til straff**
 Ukorrekt opptreden av et medlem av laget overfor funksjonærer, motstandere, medspillere eller tilskuere blir klassifisert i tre kategorier i samsvar med graden av forseelsen.
- 21.2.1 *Simpel opptreden*: å opptre i strid med god oppførsel eller moralske prinsipper, uttrykke forakt.
- 21.2.2 *Fornærmende opptreden*: æreskrenkende eller fornærmende ord eller fakter.
- 21.2.3 *Aggresjon*: fysisk angrep eller forsøk på det samme.
- 21.3 **Straffeskala**
 Avhengig av hvor alvorlig den ukorrekte opptreden er etter førstedommerens bedømming, skal straffetiltakene som gis og føres inn i kampskjemaet være:
- 21.3.1 Advarsel:
 Den første simple opptreden av et hvilket som helst lagsmedlem straffes med tap av ballveksling (Regel 6.1.2).
- 21.3.2 Utvisning
- 21.3.2.1 Et lagsmedlem som straffes med utvisning skal ikke spille resten av settet og må sitte i straffeområdet bak lagbenken (Regler 1.4.5, 5.3.2 og Fig. 1) uten noen andre konsekvenser. En utvist trener mister retten til å delta i settet og må sitte i straffeområdet bak lagbenken (Regel 1.4.5 og Fig. 1).
- 21.3.2.2 Den første fornærmende opptreden av et lagsmedlem straffes med utvisning og får ingen andre konsekvenser.
- 21.3.2.3 En andre simpel opptreden av samme lagsmedlem i samme kamp straffes med utvisning og får ingen andre konsekvenser.
- 21.3.3 Diskvalifikasjon
- 21.3.3.1 Et lagsmedlem som straffes med diskvalifikasjon må forlate konkurranseområdet for resten av kampen, men får ingen andre konsekvenser.
- 21.3.3.2 Første aggresjon straffes med diskvalifikasjon, men får ingen andre konsekvenser.
- 21.3.3.3 Andre fornærmende opptreden i samme kamp av samme lagsmedlem straffes med diskvalifikasjon, men får ingen andre konsekvenser.
- 21.3.3.4 Tredje simple opptreden i samme kamp av samme spiller straffes med diskvalifikasjon, men får ingen andre konsekvenser.

- 21.4 **Bruk av straff**
- 21.4.1 All straff for dårlig opptreden er individuell straff og er i kraft for hele kampen og skrives inn i kampskjemaet.
- 21.4.2 Gjentakelse av ukorrekt opptreden av samme person i samme kamp blir straffet progressivt som vist i straffeskjemaet i Regel 21.3 og i Fig. 9 (lagsmedlemmet får strengere straff for hvert påfølgende brudd på reglene om opptreden).
- 21.4.3 Utvisning eller diskvalifikasjon som skyldes fornærmende opptreden eller aggresjon kan idømmes uten forutgående straff.

- 21.5 **Ukorrekt opptreden før og mellom settene**
Enhver ukorrekt opptreden før eller mellom settene straffes i overensstemmelse med Regel 21.2 og straffen hører hjemme under det påfølgende settet.

- 21.6 Kort ved straff
Tilsnakk:	muntlig beskjed eller håndsignal, ikke kort
Advarsel:	gult kort
Utvisning:	rødt kort
Diskvalifikasjon:	gult og rødt kort (sammen)

(Se Fig. 9.)

22 DOMMERSTABEN OG PROSEDYRER

22.1 Sammensetning

Dommerstaben i en kamp består av følgende funksjonærer:

- førstedommeren
- andredommeren
- sekretæren
- fire (to) linjedommere

Deres plassering er vist i fig. 10.¹

22.2 Prosedyrer

22.2.1 Bare første- og andredommer kan bruke fløyte under en kamp:

22.2.1.1 førstedommeren gir signal for serveren, som starter ballvekslingen,

22.2.1.2 første- og andredommeren gir signal for avslutning av ballvekslingen, forutsatt at de er sikre på at det er blitt begått en feil og at de har identifisert feilens art.

22.2.2 De kan blåse i fløyta under et avbrudd i spillet for å vise at de gir tillatelse til eller avviser en anmodning fra laget.

22.2.3 Straks etter at dommeren blåser i fløyta for å signalisere avslutningen på en ballveksling, skal han/hun indikere ved hjelp av de offisielle håndsignalene (Regel 27.1):

22.2.3.1 Dersom feilen blir avblåst av førstedommeren, skal han/hun vise:

- a) laget som skal serve,
- b) feilens art,
- c) spilleren som gjorde feil (dersom dette er nødvendig).

22.2.3.3 Dersom feilen blir avblåst av andredommeren, skal han/hun vise:

- a) feilens art,
- b) spilleren som gjorde feil,
- c) følge førstedommer med å vise hvilket lag som skal serve.

¹ I FIVB verdensomfattende offisielle konkurranser er det påbudt med en assistentsekretær.

I dette tilfellet viser ikke førstedommer feilen og hvilken spiller som gjorde feil, men bare hvilket lag som skal serve.

- 22.2.3.3 I tilfelle av dobbeltfeil, skal begge dommerne vise:
- a) feilens natur,
 - b) spillerne som gjorde feil (hvis nødvendig),
 - c) laget som skal serve slik førstedommeren bestemmer.

23 FØRSTEDOMMEREN

23.1 Plassering

Førstedommeren utfører sine plikter sittende eller stående på en dommerstol som er plassert ved den ene enden av nettet. Hans/hennes øyne skal være ca. 50 cm over nettets overkant (fig. 10).

23.2 Myndighetsområde

- 23.2.1 Førstedommeren leder kampen fra begynnelse til slutt. Han/hun har myndighet over alle funksjonærene i dommerstaben og deltakerne på lagene. Under kampen er førstedommerens avgjørelser endelige. Han/hun har myndighet til å omgjøre avgjørelsene til de andre funksjonærene om han/hun ser at de tar feil. Førstedommeren kan endog erstatte en funksjonær som ikke utfører oppgaven sin på en tilfredsstillende måte.
- 23.2.2 Førstedommeren kontrollerer også arbeidet til ballhenterne og gulvtørkerne.
- 23.2.3 Førstedommeren har myndighet til å avgjøre enhver sak som angår spillet, inkludert dem som ikke omfattes av reglene.
- 23.2.4 Førstedommeren skal ikke tillate diskusjon om sine avgjørelser. Etter forespørsel fra kampkapteinen skal han/hun imidlertid gi forklaring på anvendelsen eller tolkningen av reglene som han/hun baserte sin avgjørelse på. Dersom kampkapteinen, etter øyeblikkelig å ha uttrykt sin uenighet i forklaringen, forbeholder seg retten til å legge ned en offisiell protest ved kampslutt om hendelsen, skal førstedommeren tillate at han/hun gjør det (Regel 5.1.2.1 og 5.1.3.2).

- 23.2.5 Førstedommeren har ansvaret for å avgjøre, før og under kampen, om spilleområdet og forholdene tilfredsstillende kravene.
- 23.3 **Plikter**
- 23.3.1 Før kampen skal førstedommeren:
- 23.3.1.1 kontrollere banens, ballenes og annet utstyr tilstand,
 - 23.3.1.2 utføre myntoppkastet med lagkapteinene,
 - 23.3.1.3 kontrollere lagenes oppvarming.
- 23.3.2 Under kampen har bare førstedommeren myndighet til å:
- 23.3.2.1 å gi tilsnakk til lagene
 - 23.3.2.2 å gi straff for ukorrekt opptreden og forsinkelser,
 - 23.3.2.3 å avgjøre:
 - a) feil hos serveren og oppstilling hos det serverende laget, inkludert skjerm,
 - b) feil i ballbehandlingen,
 - c) feilene over nettet og ved øvre del av nettet,
 - d) ball som passerer under nettet (Regel 9.4.5).
- 23.3.3 Når kampen er slutt kontrollerer han/hun kampskjemaet og signerer det.

24 **ANDREDOMMER**

24.1 **Plassering**

Andredommeren utfører sine oppgaver stående utenfor spillebanen nær stolpen på motstatt side av førstedommeren, og med ansiktet vendt mot denne (fig. 10).

24.2 **Myndighetsområde**

- 24.2.1 Andredommeren er førstedommerens assistent, men har også sitt eget ansvarsområde (Regel 24.3).
Skulle førstedommeren bli ute av stand til å fortsette sitt arbeid, kan andredommeren erstatte førstedommeren.
- 24.2.2 Andredommeren kan, uten å blåse, også signalisere feil utenom sitt myndighetsområde, men skal ikke insistere på dem overfor førstedommeren.
- 24.2.3 Andredommeren kontrollerer sekretærens arbeid.
- 24.2.4 Andredommeren har oppsyn med lagsmedlemmene på lagbenken og melder fra om deres ukorrekte opptreden til førstedommeren.

- 24.2.5 Andredommeren kontrollerer spillerne i oppvarmingsområdet (Regel 4.2.3).
- 24.2.6 Andredommeren innvilger avbrytelsene, kontrollerer deres varighet og avviser ukorrekte anmodninger.
- 24.2.7 Andredommeren kontrollerer antall time-outer og spillerbytter som er benyttet av hvert lag og melder fra om andre time-out og femte og sjette spillerbytte til førstedommeren og til den involverte treneren.
- 24.2.8 I tilfelle av skade hos en spiller gir andredommeren tillatelse til ekstraordinært spillerbytte (Regel 8.2) eller tillater en 3 minutters pause for spilleren å komme seg på (Regel 18.1.2).
- 24.2.9 Andredommeren kontrollerer gulvets tilstand, først og fremst i frontsonen. Under kampen kontrollerer han/hun også at ballene hele tida er i overensstemmelse med reglene.
- 24.2.10 Andredommer styrer lagsmedlemmene i straffeområdet og melder fra om ukorrekt oppførsel hos dem til førstedommeren (Regel 1.4.5).

24.3 **Plikter**

- 24.3.1 Ved starten av hvert sett, ved bytte av banehalvdel i det avgjørende settet og ellers når det er nødvendig, kontrollerer han/hun at den aktuelle oppstillingen til spillerne på banen er i overensstemmelse med dem på oppstillingsslippene.
- 24.3.2 Under kampen avgjør, blåser og signaliserer andredommeren for:
 - 24.3.2.1 oppstillingsfeil hos det servemottakende laget (Regel 7.5),
 - 24.3.2.2 en feilaktig berøring av nettets nedre del, eller med antennen på sin side av banen, av en hvilken som helst spiller som spiller eller forsøker å spille ballen (Regel 12.3.1),
 - 24.3.2.3 inntrenging under nettet til motstandernes banehalvdel og spillerom (Regel 12.2),
 - 24.3.2.4 feil ved angrepsslag eller blokk hos bakspillerne (Regel 8.5.2.2, 14.3.3, 15.6.2 og 15.6.6),
 - 24.3.2.5 et feilaktig angrepsslag utført av en spiller på en ball som kommer fra et fingerslag fra liberoen når denne befinner seg i frontsonen (Regel 14.3.6),
 - 24.3.2.6 ball som passerer nettet utenfor passeringsområdet inn i motstandernes banehalvdel eller berører antenna på sin side av banen (Regel 9.4.3 og 9.4.4),

24.3.2.7 ballens berøring med en gjenstand utenfor banen eller med gulvet når førstedommeren er avskåret fra å se dette (Regel 9.4.1 og 9.4.2).

25 **SEKRETÆREN**

25.1 **Plassering**

Sekretæren utfører sine oppgaver sittende ved sekretærbordet på motsatt side av banen av førstedommeren og vendt mot denne (fig. 10).

25.2 **Plikter**

Han/hun fører kampskjemaet i overensstemmelse med reglene og samarbeider med andredommeren.

Han/hun benytter en buzzer eller en annen lydkilde for å signalere til dommerne på grunnlag av sine plikter.

25.2.1 Før kampen og settet skal sekretæren:

25.2.1.1 registrere kampens og lagenes data i overensstemmelse med gjeldende retningslinjer og mottar underskriftene til kapteinene og trenerne,

25.2.1.2 skrive inn startoppstillingene til hvert av lagene fra oppstillingsslippene. Dersom han/hun ikke mottar oppstillingsslippene i tide, skal han/hun straks gi andredommeren beskjed om dette.

25.2.1.3 skriver inn nummer og navn på liberospilleren.

25.2.2 Under kampen skal sekretæren:

25.2.2.1 skrive inn poengene hvert lag får og passe på at resultattavla viser den rette poengstillingen,

25.2.2.2 kontrollere serverekkefølgen hos hvert lag og gjøre dommerne oppmerksom på feil straks etter serveslaget,

25.2.2.3 skrive inn time-outer og spillerbytter, kontrollere deres antall og informere andredommeren om dette,

25.2.2.4 gi beskjed til dommerne om en anmodning om avbrytelse som ikke er tillatt,

25.2.2.5 gi beskjed til dommerne om settslutt, start og slutt på hver teknisk time-out og når det nås 8 poeng i det avgjørende settet,

25.2.2.6 skriver inn alle straffer,

25.2.2.7 skriver inn alle andre hendelser slik andredommer ber om, f. eks. ekstraordinære spillerbytter (Regel

8.2), når en spiller som er skadet får tre minutters pause (Regel 18.1.2), forlengede pauser (Regel 18.3), ekstern påvirkning (Regel 18.2), etc.

- 25.2.3 Ved kampslutt skal sekretæren:
 - 25.2.3.1 skrive inn det endelige resultatet,
 - 25.2.3.2 i tilfelle av protest, etter tillatelse fra førstedommeren, skrive inn, eller tillate kapteinen å skrive inn i kampskjemaet en uttalelse om den aktuelle hendelsen protesten gjelder.
 - 25.2.3.3 etter selv å ha underskrevet kampskjemaet, sørge for underskriftene til lagkapteinene og deretter dommerne.

26 LINJEDOMMERE

26.1 Plassering

Dersom det nyttes bare to linjedommere, skal de stå i hjørnene på banen, nærmest høyre hånd til hver av dommerne, diagonalt i en avstand av 1 - 2 m fra hjørnet.

Hver linjedommer kontrollerer både baklinja og sidelinja på sin side (fig. 10).¹

26.2 Plikter

Linjedommerne utfører sine oppgaver ved å benytte et flagg (40 x 40 cm) som vist i fig. 12.

- 26.2.1 De signaliserer ball «inne» og ball «ute» /Regel 9.3 og 9.4) hver gang ballen lander nær deres linje(r),
- 26.2.2 De signaliserer berøring av det mottakende lag på baller som går «ut» (Fig. 12),
- 26.2.3 De signaliserer når ballen berører antenna, serveballen passerer nettet utenfor passeringsområdet etc. (Regel 9.4.3 og 9.4.4),
- 26.2.4 De signaliserer dersom en spiller (unntatt serveren) trår utenfor sin banehalvdel i serveøyeblikket.
- 26.2.5 Linjedommerne som har ansvar for baklinjene signaliserer fotfeil hos serveren (Regel 13.4.2).
- 26.2.6 På førstedommerens anmodning skal linjedommeren gjenta tegnet sitt.

¹ I verdensomfattende FIVB-konkurranser er det obligatorisk med fire linjedommere. De står i frisonen 1 til 3 m fra hvert hjørne av banen, på den imaginære fortsettelsen av linja de kontrollerer (fig. 10).

27 **OFFISIELLE TEGN**

27.1 **Dommernes håndtegn** (fig. 11)

Dommerne skal ved hjelp av det offisielle håndtegn indikere hvilken feil han/hun har blåst for eller hva slags avbrytelse han/hun gir tillatelse til. Tegnet opprettholdes for et øyeblikk, og dersom det blir utført med ei hånd, skal det være hånda på samme side som laget som gjorde feilen eller kom med anmodningen.

27.2 **Linjedommernes flaggsignaler** (fig. 12)

Linjedommerne skal ved hjelp av de offisielle flaggsignalene vise hvilken feil som er begått og opprettholde signalet for en viss tid.